

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET

Szerkesztőség:

SZÉCHY-VILLA
I. EMELET

a hová a kéziratok, tudakozódások, előfizetések küldendők.

HAVI KÖZLÖNYE.

Szerkeszti:

SZÉCHY KÁROLYNÉ LORENZ JOSEPHINE,
az Egyesület elnöke.

Tagoknak

tagsági díj fejében jár.

Előfizetési ár:

Egész évre 1 frt — kr
Fél " — " 50 kr
Számunként . 10 kr.

Második évfolyam.

Kolozsvár, 1896. december 1.

3. szám.

A MÉHEK LÁZADÁSA.

Szép nyári napon egy fiatal méh a kasból kirepült, hogy mézet keressen. A nap oly ragyogóan sütött, a lég oly enyhe volt, hogy egy darab ideig egészen feledte munka után látni s mind repült tovább-tovább. Végre egy pompás kertbe érkezett, mely a legszebb s legillatosabb virágokkal volt tele. Vigan röpködte körül mindeniket s addig szívta belőlük a mézet, míg érezte, hogy terhe már elég nagy s indulhat visszafelé.

Visszatérő útjában azonban akarata ellenére egy falusi lak nyitott ablakán egy tágas ebédlő terembe berepült. Az asztal körül sokan ültek s evés közben akkora lármát csaptak, hogy a kis méh egészen zavarba jött. Még inkább megijedt, midőn egy gyermek úgy kiáltott: „Ni, egy méh! hadd fogjam meg!” Ijedtében neki repült egy ablaknak, de az ablak be volt téve. Hiába keresett utat a menekülésre; végre egészen kifáradva, az ablak felső párkányán sétálni kezdett.

Mig ott sétálgatott, figyelmét két kis gyermek beszélgetése vonja magára, kik őt szemmel tartva, egymás közt suttogtak.

„Nézd, — szót az egyik — ez egy dolgozó méh; kis lábairakva nézzel. Ügyes kis állat! mily jól dolgoztál!”

„Hát ez készíti a viaszat és mézet?” — kérde a kis leány.

„Igen, a virágok kelyhéből szívja. Nem emlékszel, mennyit gyönyörködtünk a minap, midőn a méhek röpködtek a virágok körül? Hogy dolgoztak, hogy zsongtak s mily szépen néztek ki a sárga virágokon! Szegény szerencsétlenek!”

„Miért mondd őket szerencsétleneknek?”

„Miért? Hát nem tudod-e, hogy ők folyvást dolgoznak és nagyobbára másokért kell dolgozniuk? Van a kasban egy anyakirályné, egyéb dolga nincs, csak hogy nyugodjék, parancsoljon, gyermekeit kényeztesse s neki mégis mind engedelmeskednek. Ott vannak még a herék; rest, tunya állatok, egész nap csak

sétálnak s ezeknek a szegény munkásoknak azokért kell dolgozni, kora reggeltől késő estig. Ugy-e hogy szerencsétlenek?”

„Valóban azok. De miért is oly bárgyuk, hogy folyvást dolgoznak! Munkálnának csak annyit, a mennyi számokra elég; az ingyenélő királynét és heréket meg biznák saját sorsukra. De jer, eresszük ki szegényt, hogy repülhessen vágya szerint; szerencsétlen sorsát ne súlyosbitsa még a fogság szenvedése is.“

A kis méh kirepült. A nap még szépen ragyogott, noha már alkonyra hajlott s az árnyak nőni kezdettek. A lány szellők virágillattal tölték be az egész levegőt. De a kis méhnek úgy tetszett, hogy az eget sötét felhő borítja; pedig valósággal a felhő az ő szívét takarta, mert a gyermekek szavai sorsával elégedetlenné tették s kezdett zugolódni magában azok ellen, kiknek addig engedelmeskedett.

Végre elért a kashoz, melyből oly vidám szívvel távozott. Zugolódva kezdte lerakni drága terhét s így sóhajtott: „Ah! én vagyok a világon a legszerencsétlenebb!”

„Miért? Mi történt? — kérdé egyik vén nénje, ki mellette dolgozott — tán mérges virágból szívtál mézet?”

„Nem — felelt a kis zugolódó — de olyan dolgokat hallottam, melyek egészen elbűsítottak. Most már tudom, hogy mi vagyunk a legnyomorultabb teremtések!”

„Ugyan melyik bölcs tanított erre?” kérdé a nénje.

„Igazságot tanultam s mindegy, akár kitől” — felelt durczásan a kis méh.

„Az igaz, de az nem mindegy, hogy te magad szerencsétlenné érzed, csak azért, mert valaki fejedbe verte, hogy az vagy. Ezelőtt boldog voltál s most úgy kell lenni, hogy eszedet vesztetted; de ám lásd!” — szólt a másik s vigan zsongva, munkáját folytatta.

A kis méh azonban nem tűrhette, hogy szerencsétlenségével még gunyolódjanak. Maga köré gyűjté néhány fiatal társát és elbeszélte nekik, a mit hallott az ebédlő teremben. Mindnyájan elbámultak s boszankodtak. A kis méh annyira örült a nagy hatáson, hogy egy hosszú beszédet tartott; elmondá, mily igazságtalanul uralkodik felettük a királyné, hogy a természet őket mind egyformáknak teremtette s ne tőrjék ezt a zsarnokságot.

A kasban egyszerre nagy zugás támadt s tanakodni kezdtek, hogyan orvosolhatnák sérelmüket. Némelyek azt mondták, hogy jobb lesz elhívni azt a szánakozó kis fiút, majd ő elintézi az egészet s kétségen kívül mindeniket királynévá teszi s akkor lesz majd pompás élet!

Midőn a vén néni kérdezte tőlük, hogy mi gyönyörűség lesz abban, ha mind királynék lesznek s nem lesz senki, a ki engedelmeskedjék és dolgozzék? a kis lázadók egy szívvel, egy lélekkel így válaszoltak vissza: „Bzzz... bzzz! bolond vagy! Majd eljön a jó fiu s lesz gondja rá, hogy az, a ki eddig felettünk méltatlanul zsarnokoskodott s gyermekeik, kik utána következnének, ezután mind dolgozzanak.“

„Ti pedig mind királynék lesztek” — mondá a néni nevetve.

„Bzzz. bzzz...” — volt a válasz s a néni elhallgatott.

Ekkor előállott egy másik s azt mondta, hogy csakugyan nem jó lesz, ha mind királynék lesznek. Ki fogja akkor a mézet és viaszot készíteni, melylyel a kicsinyek táplálkozzanak? Nem jobb lenne, ha egy sem volna királyné, hanem mind munkások.

Szerencsére az éj beállott, a napi munka bevégeződött s mind aludni tértek. A hajnal legelső sugarait alig vetette a kasra, mikor a lázadók felébredtek s csoportokba gyűlve, újra tanakodni kezdtek, hogy mitevők legyenek.

„Tudjátok mit, — szólt végre az egyik, — ha csakugyan nem lehetünk mind királynék, költözzünk el innen s alapítsunk köztársaságot.”

„Hogy lehet az?”

„Hát úgy, hogy ne parancsoljon senki közöttünk a többieknek s egyformán dolgozzanak mind.”

Ebben mind megegyeztek. De most már az első kérdés az volt, hogy hol telepedjenek le?

„Egy kertben — szól az egyik. — Egy mezőre, mond a másik. — Sokkal jobb lesz egy fa odvába — jegyzé meg a harmadik. Egy kerü lak eresze alatt az esőtől legjobban védve leszünk” — mondá a negyedik... Egyik sem akart engedni a másiknak.

„Haragszom rátok — kiáltott a mi kis lázítónk — a nap fele már eltelt s miattatok még semmit sem végezhattunk.”

„Tán királynéknak akarnál lenni? — zúgtak egyszerre mind — ha veszekedni van kedvünk, mi közöd hozzá? menj dolgozdra s tégy a mi neked tetszik.”

A kis méh ott is hagyta őket s szomorkodva a kert másik végébe repült. Ott szép rózsákra talált s leszállott egyikre s mézet gyűjtött, hogy bánatát felejtse. megszokott munkáját soha oly gyorsan nem végezte, mint akkor! Mennyire örült! Vigan zsongva röppent s gondolkozni kezdett, hogy vajjon nem volna-e jobb visszatérni a régi kasba?

Útközben találkozott vén nénjével.

„Mit keresel? — kérde az — hol vannak társaid?”

„Nem tudom; ott hagytam őket a kert másik végében.”

„Mit csinálnak?”

„Hát veszekednek” — suttogá a kis méh.

„Mondhatom szép foglalkozás ily gyönyörű napon!” válaszolt a néni gunyosan mosolyogva.

„Ne gunyolódj velem, inkább mondd meg mit tegyek. Nem jó ez a mi szabadságunk; mióta magunkra vagyunk, mind csak veszekedünk.”

„Mennyi idős vagy?” — kérde az öreg.

„Hét napos” — felelt a másik büszkén, hogy ő oly fiatal s erős.

„Én már néhány hónapos vagyok s így nagyon vén! Jer verekedjünk meg.”

„Isten mentsen: én erősebb vagyok s bajod lehetne.”

„Miért kérsz hát tanácsot attól, a ki vén s gyöngébb, mint te?”

„Azért, mert te nálam bölcsőbb vagy, jó öreg néném; én pedig csak egy tudatlan kis ficzkó.”

„Öreg és ifju, erős és gyöngé, bölcs és tudatlan: lám magad valod be mindezeket; hol van hát az a te dicsért egyenlőséged? De hagyjuk ezt. Jer s telepedjünk meg együtt.”

„Ezer örömmel, de hová?”

„Előbb mondd meg, hogy ha nem leszünk egy véleményen ki fog határozni, s ha megtelepedtünk ki fog dolgozni?”

„Te határozzál mert bölcsőbb vagy; én dolgozom, mert erősebb vagyok.”

„No lásd, te engem királynévá tettél s magadat munkássá. Igen, mert ketten sem élhetünk együtt a nélkül, hogy egyik ne kormányozzon s a másik ne engedelmeskedjék; hát még ott a hol sokan vannak. Miért ne mennél hát vissza a régi királynéhoz a régi kasba?”

És vigan repültek együtt, hogy az ifju elégteleneket fölkeressék. Azok még akkor is veszekedtek, noha már sokan belefáradva, dolgozni mentek s visszarepültek a kasba. Nemsokára azok is, az öreg nénitől vezérelve, hasonlót tettek.

Midőn oda értek, a kas szájánál egy néhány kis űr megállította őket.

„Várjatok, mert egy királyné holttestét hozzák.”

„Mi történt?” kérdék egyszerre mind.

„Hát — mondá az egyik űr — egy fiatal királyné néhány nappal igen korán odahagyta czelláját s a másik természetesen rátámadott s addig verte, mig beiehalt.”

„Lásd — mondá halkan a vén néni a mi kis méhünknek — még a királynék sem egyenlők, s azok közül is csak egy uralkodhatik egyszerre.”

„Igaz bizony,” válaszolt a fiatal méh s azóta vigan végzi munkáját, engedelmeskedve azoknak, a kik nála vénebbek és bölcsőbbek.

Szász Domokos.

Négy igen apró vagyion a földön, azonban az okosoknál is okosabbak: A *hangyák* erőtlen nép ugyan és mégis nyáron aratáskor szerezik élelmüket. A *hegyiegek*, gyenge nép ugyan és mégis kősziklán helyezik lakjokat. Nincs királyok a *sáskáknak*; és mégis rendbe szedett osztályonként mennek. A *tarka gyík* kezeivel kapdos és a királyi palotákban lakik.

Péld.: 30, 24, 25, 26, 27, 28.

*

Az állatokhoz való jogainkat mindnyájan folyton emlegetjük, de az irántuk való kötelességeinket soha.

Hommel jogtanár.

*

Anyám tyúkjá.

Ejh mi a kő! tyúk anyó, kend
A szobában lakik itt bent?
Lám, csak jó az Isten, jót ád!
Hogy' fölvitte a kend dolgát!

Ezért aztán, tyúk anyó; hát,
Jól megbecsülje kend magát,
Iparkodjék, ne legyen ám
Tojás szükében az anyám.

Itt szaladgál föl és alá,
Még a ládára is fölszáll,
Eszébe jut, kotkodákol,
S nem verik ki a szobából.

Morzsa kutyánk, hegyezd füled,
Hadd beszéljek mostan veled,
Régi cseléd vagy a háznál,
Mindig emberül szolgáltál.

Dehogy verik, dehogy verik!
Mint a galambot etetik,
Válogat a kendermagban,
A kis király sem él jobban.

Ezután is jó légy, Morzsa,
Kedvet ne kapj a tyúkhusra,
Élj a tyúkkal barátságba' . . .
Anyám egyetlen jószága.

Petőfi Sándor.

Az állatvédelem a kelet népeinél.

Egyszer egy öreg turkomán törzsfőnöktől kérdeztem, hogy nem fáj a szíve, midőn a szegény persa rabokat oly embertelen kinzásnak aláveti és hogy lehet oly kegyetlen embertársai iránt? A turkomán a következő feleletet adta. „Hát a persának miért nem fáj a szíve, midőn a lovat, a legszebb és legnemesebb állatot a szekérbe fogja és a döcögő uton a legnehezebb terhet cipelteti vele? Az embernek nyelve van, a mivel baját panaszolhatja és könyörületért esedezhetik, az állatnak pedig nincs, azért kötelességünk az istennek védtelen teremtését oltalmunkba venni és lehetőleg megvédeni.”

Ilyenféle okoskodással él a társadalom kezdetleges műveltségi fokán álló ember az állatvédelem ügyében. A kelet népei egyáltalában rendkívüli szelidséggel bánnak az állatokkal. A Dsaina vallásfelekezeti ember Indiában tikkasztó hőségben száját beköti, nehogy valami láthatlan féreg foga alá kerülve, annak halálát okozza; a dervisek a tisztátlan férget ruhájukból gondosan kiszedik és utnak eresztik, a törökök a megsérült házi állatot éveken át gondozzák és ápolják, mintha valami szerencsétlenül járt családtag volna.

Vámbéry Ármin.

*

A legborzasztóbb látvány: a civilizáció ereje könyörületessége nélkül.

Macaulay.

Az állatok mennyi gyötrelmes óráiból forraszt magának az ember egy inyencz perczet össze!

Jean Paul.

A ki közömbös egy hú állat iránt, annak embertársai iránt sincs hú szíve.

II. Frigyes.

Állatvédelem.

Azt mondják: „a fenségést a nevetségestől csak egy hajszál választja el. S talán épen ez a csekély különbség okozza, hogy az ember kinek jogában van mindenről véleményt alkotni: nincs mindig tisztában e két fogalommal. Néha — elvakulva a külszíntől — fenségesnek találja, azt a mi nevetségés; s talán felületes vizsgálódás után: nevetségésnek azt a mi nagyszerű.

Midőn megalakult az állatvédő egyesület, volt a közönségnek olyan része, melyik nem törődött az egész dologgal, s volt olyan része is, melyik nem volt tisztában azzal, ha valjon komolyan vegye-e dolgot vagy nevéssen fölötte.

Innen is onnan is lehetett gúnyos megjegyzéseket hallani:

„Ezentul előbb bocsánatot kell kérni a csirkétől, mielőtt a nyakát kitekernők.“

„A marhákra előbb föl kell adni az utolsó kenetet, mielőtt levágnók“, stb. stb.

Pedig nem olyan komikus dolog ez, ha mélyebben vizsgáljuk. — Hiszen az ember mindig büszke a maga nemes szívére, nagylelkűségére. Bűnnek nevezi a gyávaságot, s gyávának tartja azt, ki védtelent bántalmaz; már pedig vannak-e a földön védtelenebb lények, mint azon állatok, melyek az embert szolgálják? Mert itt főként ezen állatokról van szó. Hiszen a tigris vagy oroszlán bizonyára nem szorult az ember védelmére! De igen is azok az állatok, melyek az embert szolgálják, melyekkel talán épen ezért sokan olyan rosszul bánnak: szolgál, hadd szenvedjen! Nem mondják ugyan ezt, mert a rabszolgaság eszméjét szégyennek tartja a civilizált ember. Pedig hát nem a rabszolgaságnak hódol-e, midőn védtelennel szemben gyakorolja erejét és hatalmát? S nem nagy czélnak szolgálunk-e midőn ezt meggátolni akarjuk?

Hiszen a rővények kevésbbé bírnak öntudattal mint az állatok, s a növények ápolására milyen nagy gondot fordítunk! Hogyan óvjuk a rossztól, csinyttevő gyermek kezétől! Miért ne tennők ezt az állatokkal szemben is?

A mai művelt és civilizált ember borzadva olvassa régi kronikákban: milyen kegyetlenek voltak a hajdankor népei! Milyen embertelenül bántak elfogott ellenségeikkel!

S nemes megütközésében nem veszi észre, hogy a mit a mai civilizált társadalom, ha nem is tesz, de az alsóbb néposztály által tenni enged az állatokkal szemben — még méltóbb kárhozatra.

Mert hiszen a hajdankor népeinek, az akkori fogalmok szerint, volt oka kegyetlenkedésre: ellenségén, a ki megtámadta, vagyona, élete ellen tört — állott bosszút! S ha tetőkben nem is volt jog, de volt némi ok, némi logika, ha kegyetlen logika is.

De az állatok kinzására semmi jog, semmi ok nincs! Hiszen a jelen művelt társadalom azon igyekszik, hogy minél magasabbra hágjon a civilizáció lépcsőin. Büszkélkedik eszé-

vel és tudományával és fennen hirdeti, hogy napról-napra közeledik az emberi tökéletesüléshez, a hol minden igazán emberi, igazán isteni, minden állatiasság nélküli!

Pedig hát nem állati ösztön-e az, mely arra készíti az embert, hogy az önvédelem hatalmával nem bíró lényeket — kinozzon? S nem a civilizációnak, nem a tökéletesülés céljának, s ennél fogva, nem az emberiségnek szolgálunk-e, ha az állatkinzást meggátolni akarjuk?

Hiszen az emberi tökéletesülés alapfeltétele: megtisztítani az embert minden büntől és hibától.

S nem bűn, vagy legalább is nem hiba-e, védtelen, de azért öntudattal bíró lényeket bántalmazni, kinozni? Mert hát azt már régen bebizonyították, hogy az állatok nem csak ösztönnel, de öntudattal is bírnak.

Igaz ugyan, hogy ez az öntudat úgy viszonylik a természet remek művének: az embernek öntudatához, mint az óriás cser nagysága a lábainál nőt fűszálhoz. De a cser mintegy természetes védőül áll a fűszál felett; miért ne követné hát az ember e példát, melyet a természet, nagy, örök-törvénye állít eléje?

Nem tulságos sentimentalizmus az, ha kiítani akarjuk az emberkből azt a hajlamot, mely gátolja az előre — a felfelé haladásban. Mert hiszen minden hajlam, minden ösztön, melynek kifolyásai nem nemes tettek — ahhoz a porhoz, ahhoz a sárhoz kötik az embert, melyből annyi buzgalommal igyekszik félemelkedni.

S ha a művelt és civilizált társadalom tagjai megszabadítani akarják embertársaikat az embert lealázó hibáktól: komikus tettet visznek-e véghez?

Midőn az Állatvédő Egyesület kitűzte célul az állatkinzás meggátolását, midőn működik a cél elérésén: kétszeresen szolgál a természetnek és emberiségnek; szolgál a természetnek, megvédve védteleneiket, az erősebbek hatalma és visszaélése ellen; és szolgál az emberiségnek, megszabadítva azt egy gyökeres hibától, mely annál veszedelmesebb, hogy nem bírnak annak teljes tudatával.

Mert haragjában, bosszuságában, nem csak az alsóbb műveletlen néposztály tagjai, de akárhány műveltebb ember is hábár tudtán kívül — gyakorolja az állatkinzást, vagy elnézi annak gyakorlását, mert nincs semmi, senki által figyelmeztetve, hogy azt meggátolni erkölcsi kötelessége. Vagy ha észre is veszi, hogy hiba és rossz az a mit lát: nincs eszköze, módja, azt megtalálni.

Az Állatvédő Egyesületnek célja: nem csak figyelmessé tenni e hibákra, de alkalmat, módot, eszközt nyújtani e bűnök meggátolására. Nem a beteges, a tulhajtott sentimentalismushoz, de az erős, egészséges erkölcsi öntudathoz, az emberi nagylelkűséghez fordulunk, midőn azt óhajtjuk, hogy minél több, minél buzgóbb tagja legyen ennek az egyesületnek, mely a természet nagy törvényeinek, valamint a civilizációnak, a művelődésnek, az emberiségnek szolgál!

Rosenberger Fanni.

Adomány. *Steiner* Antalné urnó, a berlini magyar társaság egyik alelnökének nagymiveltségü neje, Berlinből küldött 20 márkát, az az 11 frt 75 krajczárt Széchy Károlynénak, mint az „Állatok Védelme“ szerkesztőjének, pályadíjak kitűzésére. Fogadja ő Nagysága szíves adományáért az Á. V. E. legmelegebb köszönetét.

*

Felhívás és kérelem.

Sziből kérjük tisztelt tagjainkat, ügybarátainkat, minden jó lelket: ne feledkezzenek meg a téli hideg és fagy beálltával a szegény állatokról: főleg a *lovakat* és *kutyákat* jó szívükbe ajánljuk, hogy a hidegtől, hideg tápláléktól, a hidegben való váratastól, a rossz felszerelés, rossz patkolás, hiányos ellátás mindennemű kinjaitól, melyek a hideg télben mind fokozódnak, lehetőleg megkíméljék és megkíméltesék; a lánczos kutyáknak meg legalább éjjelre adják vissza szabadságukat a vérkeringést elősegítő mozgásra, vissza a társaiknak, mert az Isten a kutyának is társakat rendelt. De ne feledkezzünk meg a kis fázó és éhező *madarokról* sem: szórjunk nekik minden nap pár morzsát oly helyre, a hol fagy és hó nem éri. Ismerünk több mint egy nemesszívű uri embert, de egyszerű falusi gazdát is, kik udvarukon pár deszkából vagy ócska ládából madár-etető-asztalkát, meg 1—2 marék szénából egy-egy fán nagy fészket raknak a didergő madarak számára. A fészkeknél és etetőknél arra kell vigyázni, hogy a nyílásuk kelet vagy dél felé legyen; így inkább védve vannak a hideg szelektől. És még egyre bátorkodunk Kolozsvár lakosait felkérni, most a *disznóölés* évad kezdetén: ne bízzák ezt az ügy is hajmeresztő miveletet másokra, csakis kitanult mészárosra és hentesre, a mint másutt is szokás. Itt, borzalommal hallottuk, a disznóölést szabókra, kőművesekre, kefekötőkre bízzák, a kiknek ügyetlen, gyakorlatlan keze alatt a szerencsétlen állat félórakig, sőt órákon keresztül is a legiszonyubb fájdalmakat szenved. És mily elvadtó látványt nyújt ez kicsiknek és nagyoknak egyaránt!

Végre újból felkérjük a jószívű és könyörületes háziaszszonyokat, hogy ne vásároljanak olyan *szárnyast*, a melynek lábai zsinorral vagy czérnával, vagy általában szorosan össze vannak kötve; a melyet az eladó hidegben a fagyos földre fektet, a helyett, hogy a mint ez más kicsi, de mivel helyen szokás, sőt törvény: *kosárban* vagy ketreczben hoznák és tartanák.

Egész szívvel kérjük, főleg a tisztelt hölgyeket, hogy a némán tűrő szegény állatvilágot, melynek oly sokféle hasznát veszszük, télen fokozott figyelemben és szánalomban részesítse.

Hol találnök, hol keresnök a könyörületességet, ha nem a női szívben?

Széchy-Lorenz Joséphine.

*

A hangyák szorgalmáról bámulatos tanúságot tesz egy újabban felfedezett alagút Dél-Amerikában, melyet tisztán hangyák készítettek és amely öt kilométer hosszú. Oly arányu munka ez, mintha az emberek a tenger alatt építenének alagútakat London és New-York között.

Az állatok lelki világából.

Oroszlán, róka, kutya.

(Az állat értelme és szive.)

Irta: Bársony Istrán.

Volt olyan idő is, a mikor az emberek tökéletesen oktalan minden számítás és gondolkodás nélkül való lénynek nézték az állatot, olyannak, a melyet csupán csak ösztönök vezérelnek. Ezzel a felfogással majdnem eleven géppé alacsonyították le a szegény állatokat, elhívén és elhitetvén róluk, hogy öntudatlanul tesznek mindent s hogy legkisebb mozdulatuk is fizikai kényszerre, valami testi szükségletök kielégítésére vezethető vissza.

Anélkül, hogy megsértenők az emberi nem ama kétségbevonhatatlan jogát, hogy magát, mint eszes és főképen lelkes lényt, a szorosabb értelemben vett állatvilág fölé emelje: fennen hirdetjük, hogy az állat értelmiségéről, önállásáról, sőt bizonyos fokig bátran mondhatjuk: gondolkodásáról is, egészen más ma a vélemény, mint régente volt. A természettudományok alapos művelői régen tisztában vannak már azzal, hogy némely állatban sokkal több az intelligencia, mint felületen szemléletre észrevehető és megfigyelhető.

De ha az állat értelmiségéről beszélünk, akkor magától előtérbe tódul az a másik nem kevésbé fontos és lényeges kérdés, hogy *érez-e* hát az állat az érzéseken kívül *érzelmeket is*? *Van-e szive az állatnak* abban az értelemben, a mint azt az emberre mondjuk, mikor eszményi értelemben vesszük a kérdést?

E cikkem célja adatokat szolgáltatni arra, hogy csakugyan jogos dolog az állatok szivéről beszélni. Ráakarok mutatni arra, hogy a mily joggal mondjuk néha egyes emberre, hogy állati tulajdonságokkal van tele, éppugy megilletne némely állatot az az észrevétel, hogy emberi módon érez és cselekszik:

A következtetés önként folyik ebből a célomból; nem más az, minthogy legyünk minél humánusabbak az állatok iránt, melyekről ma már nincs jogunk azzal a megvető kicsinyléssel szólni, mint a felületesség korában tették az emberek. Ne rösteljünk beösmerni, hogy a nagy világegyetem összhangjában a legkisebb állatnak is megvan a maga, talán fontos szerepe s ha már céljainkra önkéntesen felhasználjuk őket: legalább a módban, melylyel ezt tesszük, hallgassunk a szivünkre; szivünk a legnagyobb kiméletre kell, hogy ösztönözzön bennünket minden oly lény iránt, melynek valami jót köszönhetünk s melyek özszesége nélkül talán ma sem sokkal többek lennénk náluk, mert ott maradtunk volna abban az ősi állapotban, a melyben az embert még alig különböztette meg valami az ugynevezett „oktalan“ állattól.

A kik ma élünk, mindnyájan olvashattuk már gyermekkorunkban is azt az épületes régi történetet az üldöző rabszolgáról, a ki egy *oroszlán* barlangjába menekült. Az oroszlán sántítva ment haza, mert egy rossz szálla ment a talpába. A rabszolga kivette a tövist s megmosogatta az oroszlán lábát, mire az állatok királya jobban lett és nemsokára meggyógyult. Attól fogva halás kutya lett a rabszolgának s minden zsákmányát oda vitte neki, hogy ő vegye ki előbb a részét. Ez dióhéjban a történet.

Emlékszem rá, hogy nagyon megvoltam hatva, mikor kis fiu koromban olvastam, s attól fogva nem mulasztottam el folytonos figyelemmel kíséreni nemcsak a házi állatokat, de a vadakat is, hogy adatokat gyűjtsék indulataik megnyilatkozásáról, a mik minél inkább meggyőzzenek arról, hogy valóságos érző szív dobog a fejlettebb állatokban. Eléggé módomban volt ez, mert tizenhat éven át ugyyszólván folyvást az erdőt és a mezőt bujtam, szakadatlanul tanulmányozva a természetet, mely iránt ma is határtalan az imádatom. Így hát azoknak a jellemző eseteknek, a melyeket én itt a tapasztalataim után elbeszélék, meg van az az értékök, hogy egyrészt szóról-szóra valók, másrészt közvetlen forrásból kerülnek a közönség elé.

*

A hetvenes évek közepén történt, hogy a kraszna-béltői vágásban vadásztam egyszer vad galambra. Csak úgy kutya nélkül mentem ki, inkább azért, hogy a gyönyörű erdei utakon sétálgassak, minthogy valami nagy kárt tegyek a bugó szárnyasokban.

Egy dombtetőre értem, melyet meglehetősen sűrűség vett körül: dél felé mély patak vonult, vízmosás meredek széle látszott, előttem vagy ötven lépésnyire szép kis tisztás terült. Ledőltem egy fa alá s a verőfényes őszi levegőben addig álmadoztam, míg esteledni kezdett az idő.

Éppen felakartam czihelődni, mikor mozgást hallottam a sűrűben s pár pillanat múlva egy fiatal *róka* ügetett át a tisztáson. Méssze volt, de hevem elragadott s hirtelen oda lőttem. A róka egyet vakkantott, jelezve, hogy megvan sörétezve s eltűnt a sűrűben. Kutyaám nem lévén, magam mentem utána; futottam, hogy ne legyen ideje esetleg elbujni. Alig tettem húsz lépést a sűrűben, megpillantottam, mint a száraz vízmosásban keservesen vergődött előre.

Nem volt magában. Közvetlenül mellette egy nagy keskeny pofájú róka ügetett s izgatottan kapkodott feléje; egyszer át is kapta a szájával a derekát s néhány lépést tett vele a vízmosás tulsó oldala felé. Oda durrantottam a másik csővel is, de hibáztam. A vén róka erre folyton visszanezegetve, kerekét oldott s eltűnt; én pedig lementem, a meglőtt fiatal rókához, mely fáradtan huzódott meg egy gyökér mögött. A lába volt szegénynek megsörétezve.

Abban a perczen, a mint agyon akartam csapni, hogy ne szenvedjen, tekintetem véletlenül a vízmosás árkára esett s meg-

pillantottam a vén rókát, mely vagy ötven lépésnyire kidugta a fejét egy darab agyag mögül, (teste többi részét elfödte a rög,) onnan bámult rám. Meglapulva, hogy kikerülje a figyeímet.

Rögtön tisztában voltam vele, hogy ez csak az anyaróka lehet, mely a fiát félti s elhatároztam, hogy valamiképen meglessem, mit akar. A nélkül, hogy a kis rókában kárt tettem volna, lassan visszavonultam s a vizmosás alján elbujtam egy bokorban. Jó negyedóráig vártam hiába, azalatt a sebesült rókán is erőt vett a bénulás, mert nem mozdult. Végre megpillantottam a vén rókát, mely nyilegyenesen ugrott elő rejtekhelyéről, lefutott a fiához s pillanatig sem gondolkozva, a szájába kapta. Azután óvatosan, hogy minél kevesebb fájdalmat okozzon a sebesültnek, megindult vele.

Nem volt lelkem, hogy még egy lövéssel megháborítsam az anyai szeretet munkájában. Bizonyosra vettem, hogy meg akarja menteni s most vízi valami odúba. Haza ballagtam, sajnálkozva a szegény kis rókán, melynek szívesen kioltottam volna az életét, de a melyet csak így megsebesíteni s ezzel neki talán hosszas kinokat okozni, igazán nem akartam.

Egy pár hét múlva megint azon a környéken barangoltam s véletlenül még bejebb tévedtem a sűrűbe. Egyszer csak ráakadtam egy rókalyukra, melynek a körülötte levő jelekből következtetve, voltak lakói.

Szerencsét próbálok, gondoltam s felmásztam egy közellevő vad körtefára, onnan vártam az alkonyatot, mikor a rókák mozogni szeretnek. Sokkal rövidebb ideig tartott, mint hittem, alig tíz percz múlva már kibújt a lyukból egy róka. Rámeresztettem a szememet a sovány kis állatra. Nini! hisz' ez az én sebesült rókám! még bízczent ugyan, de máskép kutya baja. Nyomban utána előtermett az öreg róka is és elkezdte gondolni beteg kölykét; körülnyalogatta, megtisztogatta, a sebet megvizsgálta s végül a megelégedés jelei közt kezdett játszani vele. Egyszerre ráfordult, mire a kis róka csendesen lefeküdt. Az öreg bebállagott a sűrűbe s alig öt percz múlva egy egérrel jött vissza, azt pedig oda adta anyányi kölykének.

Az anya szívét még egy rókában is tudom csodálni: nem bántottam őket. Ez a vén róka előbb haza lopta sebesült kölykét, aztán otthon meggyógyította s most is táplálja, mert tudja, hogy magáról gondoskodni alig volna képes. A ravasznak, kegyetlennek, alattomosnak híresztelt állat megmutatta, hogy olyan szive van, a mely sok embernek válnék becsületére.

Ez az eset azonban természetesebb mint hinnők, hisz' végre is az állat anyai szeretete még mindig tulajdonítható az ösztön nyilvánulásának. De vannak jegyzeteim közt sokkal érdekesebb esetek is.

*

A szokondi erdőszegédnek volt egy öreg *kopója*, mely megszokta, hogy néha magában is vadászgasson az erdőben, de viszont parancsszóra engedelmesen otthon maradt olyankor is, mikor az erdőszegéd elment hazulról.

Az egész háznál mindenki ütötte-verte a szegény kutyát, mert biz' az megtette, hogy néha, miután nem igen adtak neki enni, lopott. Ezzel sok bosszúságot okozott a cselédségnek, melynek mindig nyitva kellett tartania a szemét, hogy el ne vesszen a hús a fazékból.

Csak Onucz Györgye, a kis oláh kocsis volt hozzá jó, a ki ha hideg volt, behívta a vén Dongót magához az istállóba, összefeküdtek, úgy aludtak a szalmán egymást melegítve, vigasztalva.

Onucznak majd mindennap volt valami útja. Hol a mezőre ment szekérrel, hol a városba lóháton húsért, hol pedig gyalog levéllel ide vagy oda. Dongónak semmi köze sem volt ezekhez az utakhoz, rá se hederített; ő csak az iránt érdeklődött, a ki puskával járt-kelt, így hát soha se kísérté Onuczot.

Egyszer, zimankós téli időben, mikor az út csonttá volt fagyva, valami hivatalos iratokkal küldte be Onuczot az erdész a városba. Szekeren nem lehetett akkor járni, olyan rögös volt az út, így aztán nem volt más hátra, mint lóháton menni. Igen, de a faluban még lóháton sem boldogult az ember a kőkemény kátyu közt, jó hosszú úton még a falún túl is úgy kellett vezetni a lovat, míg kiért az ember a rétre, a hol az erdőn át könnyebb volt haladni.

Onucz elindult. Mikor a falú végére ért, akkor elkezdett esni a hó. Ez bizony kellemetlen volt, mert csakhamar az út sem látszott tisztán az egyforma fehérségben; szerencsére elég élesen kivált az erdő fekete körvonala s bár a hittelen beborult ég hamar alkonyatra hajlott, mégis bizonyosra lehetett venni, hogy Onucz az egyenes erdei úton még idejében kiér az országútra, a honnan baktatva és vakon is könnyen célhoz jut, mire besötétedik.

Most már ráakart ülni a lóra, de még előbb pipára gyújt, gondolta. Kicsiholt, hanem a szikra véletlenül a ló orrára patant; attól a fázós állat megijedt, félreugrott, s ezzel kirántotta a kantárt az Onucz kezéből, elkezdett vágatni az erdő felé.

A megrémült Onucz futott utána, a míg látta, a fák közt egyre kiabálta a ló nevét, hívogatta, de biz' az nem mutatkozott többé. A szegény fiu kétségbe volt esve: mi lesz vele, ha a drága ló elvész! Tűnődött, hogy merre menjen, s eközben egyszerre hallott valamit, a mi megmondta neki, hogy merre ne menjen. Bent az erdő mélyében egy vén farkas ordítása búgott, dongott.

Onucz hamar hátat fordított nekis indult visszafelé; már sötétedett s lépten-nyomon ráesteledehetett. Botorkálása közben egyszerre azt vette észre, hogy nem ösmeri a helyet a hol jár, nem tudta kifelé megy-e az erdőből, vagy mindig beljebb halad. Alig volt több tizenhét évesnél s így a legényes bátorság hamar meglazult benne. Nagyon megijedt, most már az életét is féltette, leborult a lóra s elkezdett olá hul imádkozni.

Egyszer csak forró lehetetet érzett a nyakán s valami megnyalta a képét.

— Jézus Mária! ordított a boldogtalan fiú s majd megszakadt a szive rémületében: azt hitte, hogy ott van már a farkas.

Pedig csak Dongó volt. Az öreg Dongó, a melylyel javában kötekedtem az erdész udvarán, mikor egyszer csak látom, hogy a ló, melyet az imént Onucz elvezetett, tajtékkal földve rohan haza. Dongó is észrevette a magános lovat s valósággal látszott rajta, hogy mennyire meg van ütközve. Nem törődött többé velem, futott az istállóba, a konyhába, a fásfészkerbe, mindenütt kereste Onuczot. Mikor meggyőződött róla, hogy nincs sehol, felnézett az égre s hosszasan vonított, azután lecsapta az orrát a földre, megkereste azt a nyomot, a melyen Onucz elindult és sebes vágatva elrohant rajta. Hiába kiabáltunk utána, ment mint a szélvész, a barátja után, a kiért aggódott. Meg is találta az erdőben, imádkozva. Onnan azután haza vezette szépen, nem engedte, hogy elveszen, megfagyjon, megegyék a farkasok.

Hát nem volt ennek a kutyának hálás jó szíve és annyi esze, hogy sok protekciós hivatalnok megirigyelhetné? Ő tudta, hogy bajnak kell lennie, mert a ló magában jött haza, vágatva, felnyergelve. Elindult hát, hogy segítsen azon, a ki jó szívvél volt hozzá. És segített is rajta.

Vajjon hány háládatlan embernek adhatna példát ez a kutya? De nem is bántotta többet senki; ki volt adva neki azontúl a rendes ebédporció minden napra, úgy hogy nem kellett többé lopnia, mégis jól lakhatott.

És Dongó soha, de soha nem lopott többé: nemcsak jó szívé, de becsületes is volt attól fogva.

Elefántok okossága. Egy angol katonatiszt a következő érdekes dolgot beszélte el: „Midőn századom Peschawurból Kópulvibe ment, egy szakasz teherhordó elefánt kísért bennünket. Az egy-egy elefánt őrizetével és ápolásával megbízott mabout-oknak 20 darab Chupatties, az az rozslisztből készült pogácsot, készletben kellett tartania. E pogácsok kiosztásánál minden elefánt olvasni szokta azokat, és nem fogott előbb hozzá a felfalásához, a míg mind a husz darab együtt nem volt. Egy nap az egyik elefánt csak tizenkilencz darabot kapott, egy hiányzott s a mabout gondolta, hogy hát nem tesz az semmit. Azonban nagyon tévedt, mert az elefánt hozzá sem nyult a kenyerekhez, hanem hangos trombitálás által tudtára adta megbotránkozását. Midőn az egész vonat felügyelője, a ki éppen velem beszélgetett, e hangokat hallotta, oda sietett és azonnal elrendelte, hogy az elégedetlen elefánt megkapja huszadik kenyérét is. A mint odaadták, az elefánt újra olvasta a kenyereket s végre egész nyugodtan ette meg ebédjét.

Emberi kifejezés állatokban. A „Windsor Magazine“-ben e czim alatt láttunk egy több kutya, macska, majom, béka, tigris, uhu, holló, medve, oroszlán, róka, disznó, tengerikutya-fővel diszitett elmés cikket. Tagadhatlan, sőt meglepő, egyes emberek hasonlatossága az állatvilághoz.

HIREK.

Gyógyintézetet állatok számára állított fel a budapesti állatorvosi akadémia. Ez intézet feladata lesz, a fővárosban vagy közvetlen környékében megbetegedett állatoknak ingyen gyógykezelést nyújtani. Levélbeli, sürgöny, vagy telefon által közvetített felkérésre, a melyben a megbetegedés természetét meg kell jelezni, az illető szak tanára pár tanítvánnyal elmegy a hely színeére is. Kivánatos lenne, hogy ezt az intézményt, mely külföldön nagyon ki van fejlődve, minél jobban igénybe vennék. De kivánatos az is, hogy minden *vidéki* nagyobb városnak is lenne ilyen intézete.

Tábori kutyák Skandináviában. A németek után a svédek és norvégok is behozták a kutyákat a hadsereg szolgálatába. Erre a célra különösen Norvégiában az *eleh-kutyát* alkalmazzák, a melyet kitartása, hűsége és tanulékonyága kitűnőnek mutat ilyen szolgálatra. Norvégia hegyes talaja kerékpár szolgálatra ugy sem való, azért ott jó szolgálatot tesznek a tábori kutyák.

Angliában a juhok száma 1,078 956 darabra rug. A művelés alatt állott terület újból 1,034 acrerel fogyott, a legelő területek ellenben növekedtek. Ennek megfelelően emelkedett újra az *állatállomány*.

Koch professzor afrikai útja. Koch Róbert tanár Berlinből asszisztensével, dr. Kohlstockkal Afrikába indult, hogy ott a déli vidékeken, kivált a Fokföldön uralkodó újfajta *marhavészt* tanulmányozza.

Svédországban 19 gyermek és fiatalsági Á. V. E. van. Bár talán ez a nemes példa nálunk is követőkre!

Lóverseny jokeyk nélkül. Berlinben ujtás vár a sportkedvelő közönségre. Olyan lóversenyeket fognak tartani, melyeknél a lovak jokeyk nélkül futnak. Sokszor tapasztalták már a turfon, hogy olyan versenylovak, melyekről leesett a jokey, a maguk jószántából teljesen precize futották be a versenypályát, sőt gyakran elsőnek is érkeztek. Most egyenes, ezer méter hosszú versenypályán fognak négy éves és idősebb lovakat futtatni. A lóversenyek e szokatlan formája ezelőtt csak Rómában, a *corso dei barberi* alkalmával volt szokásban és a legvéresebb állatkinzás látványát nyújtotta!

A chamaeleon színjátékára vonatkozólag régebben azt hitték, hogy környezete szerint változik. Kitűnt azonban, hogy ettől független, de a napfény hatással van rá. Az állat testének megvilágított oldala rendszeren sötétebb, mint a többi részek. Változik az állat színe izgatottsága következtében is. Ha a fák galyairól kénytelen leszállani s a földön mozogni, néhány perc múlva foltok jelennek meg testén, valószínűleg a szokatlan járás hatása folytán. Különbözn a színváltozások általában hasznára vannak az állatnak, mivel környezetéhez hasonlóvá s így jobban megvédté lesz.

Hasznos tudnivalók.

Aranyhalaknak télen és pedig novembertől fogva februárig, nem kell táplálékot adni, de igenis télen is mindennap kétszer friss vizet, mely azonban a felcserélt víz hőmérsékletében adandó. Azután is, márczius, április és május havakban, csak kevés eledelt szabad adni az aranyhalaknak, hogy emésztőszervük, apparatusok lassanként szokjék újra a takarmány felvételéhez.

*

Tej a szárnyasoknak. Nagyon kifizeti magát, ha leszedett tejet vagy irót adnak a tyukoknak, mivel ez tojóképességüket fokozza, télen és tavasszal is.

Kathol. Warte.

*

A kutyák belső fülférgét legbiztosabbn úgy lehet elhárítani, hogy a beteg fület napjában 3-szor, sőt 5-ször is szapongyával és langyos vízzel kitisztítják és aztán 2 perczentes carbolsav-oldattal fecskendezik.

*

Aluminium patkók. Mostanában nagyon ajánlják az aluminium-patkókat nagy könnyűségük miatt. Ha tiszta aluminiumból készítik, akkor nem eléggé tartósak, de ha más érczből 10 százalékot hozzávegyitenek, nagyon czélszerűek és négy patkónak csak annyi sulya van, mint most egy rendes patkónak. Eleinte a lovak meg sem érzik, hogy meg vannak patkolva és vigyázva lépkednek, de rövid időn észreveszik, hogy körmük nem érinti a földet és vigan szaladnak ismét. Az aluminium-patkó nagyon hamar egészen odasimul az állat körméhez és ezáltal igen ritkán fordul elő a megsántulás, a mi pedig gyakori baj a rendes patkóknál.

*

„Az Erdélyi Gazdasági Egylet“ heremagtisztító intézetére, mely a tisztítást, aranka mentesítést és plombozást a legnagyobb pontossággal és jutányosan eszközli. Bejelentéseket elfogad és minden felvilágosítással készséggel szolgál: Az erdélyi gazdasági egylet titkári hivatala, Kolovsvárt, belközép-utcza 11. sz.

*

Tenyészállatok törzskönyve. Kiadja az Országos Törzskönyvelő-bizottság Budapest. Köztelek. A 24 iven nyomott könyv ára 2 frt 50 kr.

*

A sertés javítása és hizlalása. Irta K. Ruff Pál, urad. fő-tiszt. Ára portomentes küldéssel 1 frt 10 kr. Megrendelhető *Pátria* irod. váll. és nyomd. részv.-társaságnál, Budapest, üllői-ut 25. sz.

*

„A méh“ elméleti és gyakorlati utmutató. Irta: Báró Ambrózs Béla, 189 rajzzal. Megrendelhető a szerzőnél Temes-Gyarmathán. Ára 3 forint franko.

*

Becsüld meg a kutyát.

Becsüld meg a kutyát!
 Házadnak hü őre,
 A rossz embereknek
 Haragos üzője.

Gyermekek pajtása
 Vidám játszótársa,
 Legelő báránykák
 Éber kis juhásza.

Vess neki, vess konczot,
 Egy-egy jobb falatot!
 Oszd meg vele mindig,
 A mit Isten adott.

Pósa Lajos.

Eredeti reklamot gondolt ki Londonban Mister Thomas Barrat, az ujságbeli hirdetők királya. London egyik legelegánsabb utcájában ugyanis nagy kirakat-ablakokat bérelt ki és kiállított ott két . . . élő-disznót. Az egyik: disznó a szó legmerészebb értelmében, a másik „megenni való“ rózsaszínű malacz. Az első alatt áll: „Ez a disznó nincsen megmosva Pears-szappannal“ — a rózsaszínű alatt pedig ez a felirat diszeleg: „Ez meg van mosva Pears-szappannal.“ — Egész London kaczag, és ha nem beszélnek éppen a keleti kérdéstről, akkor biztosan Mister Barrat malaczairól beszélnek.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az Á. V. E. választmánya nov. hó 13-án az elnöknő lakásán tartott ülésében néhány *madár-érető asztalka* felállítását határozta el és pedig ötöt a Sétatéren, hármat a Lövölde környékén, kettőt a Házsongárdon és négyet a temetőben helyeztet el. Ez ugyan kevés, nagyon kevés a sok éhező madár számához képest, de legalább meg van a kezdet, a példa, a melyet, mint az Á. V. E. reméli, az egyik és másik kert- és háztulajdonos szívesen követni fog.

Nyomban az ülésben a következők vállaltak el ily asztalkák felállítását és föntartását a maguk költségén: *Hatot Turcsányi Gyula* evang. lelkész ur házsongárdi kertjében; *kettőt De Gerandó Antonina* urnő a Trencsintéren; *kettőt Van der Velden Edéné* urnő a gázgyár parkjában; *egyét Hindy Árpádné* alelnök postakert-utczai házikertjében; *egyét Péterffy Zsigmondné* urnő majális utczai kertjében, a miért az Á. V. E. hálás köszönetét fejezi ki. E madáretető asztalkák *fészkelő-ládácskákkal* vannak egyesítve, tehát télen az éhezők, tavasszal a költő madárkáknak nyujtanak menedéket. Az Á. V. E. igen olcsó áron enged el bárkinek ily asztalkákat. Széchy Károlyné is elvállalt egyet a kőmáli kertjében.

Tisztelt előfizetőinket, a kik az „Állatok Védelme“ keletkezésekor, azaz 1895. szept. havában fizettek elő, kérjük: szíveskedjenek az előfizetési díjat a II. évfolyamra legkésőbb deczember végéig beküldeni.

